

Discurs de la Rectora de la UIB, Montserrat Casas

Senyores i senyors,

Siau tots benvinguts a l'acte d'inauguració de l'any acadèmic 2012-2013.

Permeteu-me en primer lloc un sentit record per a tots aquells que dedicaren a la nostra institució el millor de la seva vida i ja no poden ser entre nosaltres. Vull recordar de manera especial el doctor Felicià Fuster, anterior president del Consell Social, doctor honoris causa per la nostra universitat. Vaig perdre amb ell un amic i un referent, i vull fer palès el meu agraïment per haver tingut en compte la nostra institució en el seu llegat.

Vull transmetre també la meva més cordial felicitació al professor Antoni Riera per la seva lliçó magistral sobre la naturalesa del valor o el valor de la naturalesa: de fet, pens que el tema és molt adient per al moment actual, en què sembla que únicament compta el preu, el cost dels serveis, el cost de les persones.

Potser en aquest context de crisi hi ha qui es pregunta si és necessària una Universitat a les Illes Balears. Què ha fet la UIB durant els seus 34 anys d'existència? Com es compara la nostra universitat amb les de la resta d'Espanya i les d'altres països?

La UIB fonamentalment ha generat talent, ha format els recursos humans, ha generat coneixement, i l'ha posat a disposició de la societat per tal de crear benestar i riquesa, i també oportunitats i cohesió social: per tant, ha generat valor. La comparació amb les dades d'altres països posa en evidència que les Illes Balears tenen una Universitat pública de recerca per a 1.070.000 habitants, proporció que és lleugerament superior a la del nostre país, que és d'una universitat per cada 975.000 habitants, que a la vegada és quasi la més alta de la UE-15. Només a títol d'exemple, al Regne Unit hi ha una Universitat pública de recerca per cada 493.000 habitants, i en països com Finlàndia, una per cada 332.000 habitants. És a dir, contràriament al que es diu, el sistema universitari públic del nostre país no està sobredimensionat, menys encara en el cas de les Illes Balears.

També podríem tenir la temptació de pensar que, si bé la UIB és necessària per la dimensió de la comunitat autònoma, és molt cara i no ens la podem permetre. Quin és l'esforç en transferències corrents que sustenta la nostra universitat? 51 euros anuals per habitant, enfront dels 141 euros de la mitjana espanyola, els 408 euros de França o els 478 euros de Finlàndia. Uns resultats semblants podem trobar si miram el cost mitjà d'una titulació i el comparem amb el cost en altres països d'Europa o dels Estats Units. Això vol dir que la nostra universitat no és cara en el marc del nostre país, ni en el marc econòmic europeu, sinó tot al contrari, i els resultats obtinguts són clarament superiors a l'esforç públic d'inversió i manteniment. Uns resultats que cobreixen l'àmbit docent, l'àmbit de creació de coneixement i l'àmbit de la innovació, i que fins i tot en aquest context de crisi, gràcies a l'esforç de tota la comunitat universitària, ens continuen situant de manera sostinguda en les primeres posicions relatives de diferents rànquings nacionals i internacionals.

Durant el curs acadèmic 2011-2012, la Universitat, malgrat les difícils circumstàncies econòmiques, ha seguit generant valor. Tal com ha remarcat el Secretari General, la concessió per part d'una comissió internacional del projecte de Campus d'Excel·lència ha posat de manifest els bons resultats obtinguts pels membres de la comunitat universitària. No és menys cert que les condicions de dèficit imposades pel Govern de

L'Estat han impedit fer efectiva la subvenció concedida: potser també és un dels exemples de la diferència entre el valor de l'ús i el valor del canvi. Però vull remarcar que fins allà on ha estat possible la UIB ha fet la seva feina i l'ha duta a bon port. Ara, amb la col·laboració privada, tenim per primera vegada la possibilitat de poder finançar una part del projecte de Campus d'Excel·lència, fruit del treball de tots.

És possible que més d'una veu crítica es demani per a què ha servit tot això. Doncs, per exemple, ens ha permès consolidar i ampliar el marc de relacions internacionals amb el Pol Transfronterer Pirineus-Mediterrània, que ja s'ha vist materialitzat amb el projecte MIRO, liderat per la Universitat de Perpinyà Via Domícia, en el qual participam conjuntament amb les universitats de París VI (Pierre i Marie Curie) i de Girona. Un projecte que vaig defensar en representació de la UIB davant la Comissió del Govern Francès, que ha estat subvencionat amb 5 milions d'euros i que ens permetrà posar en línia els màsters de les temàtiques de patrimoni, medi ambient i turisme de les quatre universitats utilitzant quatre llengües, amb l'objectiu d'intercanviar estudiants i d'anar desdibuixant les fronteres d'Europa. Des de les universitats volem contribuir a fer d'Europa un gran país de pau basat en la tolerància i la solidaritat entre els pobles, per això treballem en la constitució d'una Agrupació Europea de Cooperació Territorial que ens ha de permetre enfortir relacions amb les institucions de l'altre costat de la frontera.

Tot això és possible gràcies al sobreesforç dels membres de la comunitat universitària, que ens ha permès consolidar la posició de la UIB en el rànquing SCIMAGO 2012 com a segona universitat espanyola quant a publicacions amb col·laboració internacional, la sisena quant a publicacions en el primer quartil i la sisena en impacte normalitzat. Definitivament en l'àmbit de la recerca jugam amb molts pocs recursos, però a primera divisió. Això posa en evidència que som una institució eficient, però no és menys cert que també la reducció pressupostària de l'any 2012 li ha suposat a la UIB la pèrdua de part del seu principal valor, els recursos humans, professors associats o bé personal interí d'administració i serveis als quals no hem pogut renovar el contracte o bé hem hagut de reduir la dedicació. En primer lloc, les nostres disculpes i el desig que al més aviat possible puguem tornar a comptar amb la seva feina: altrament difícilment podrem mantenir tots els serveis i assolir els objectius marcats.

La nostra felicitació també a tot el professorat acreditat, malgrat que els nous decrets llei no ens han permès desenvolupar el programa de promocions, esperam que en el futur podrem reconèixer els seus mèrits, fruit de molts anys de treball i esforç.

Des de la nostra perspectiva s'hauria de tenir en compte que la UIB rendeix comparativament per sobre de les seves possibilitats, i no aplicar mai mesures de discriminació a l'hora de retallar que afectin de manera especial aquells que més mèrits aporten.

A títol d'exemple, l'observatori econòmic del BBVA de setembre de 2012 posa en evidència que la taxa de rendibilitat real de l'educació universitària arriba fins a un 7% i que l'increment dels ingressos tributaris permet recuperar amb escreix la inversió pública. Record que l'informe de l'IVIE, en el cas de la UIB, demostrava que per aquest concepte es recuperaven 3,7 euros per cada euro invertit.

En l'àmbit docent la UIB ha continuat el seu procés d'adaptació a l'espai europeu d'educació superior, amb un grau de satisfacció del 80% pel que fa a l'alumnat i d'un 70% quant al professorat; a títol d'exemple, la taxa d'èxit és del 81% entre els estudiants de grau i del 99% entre els de màster. Malgrat els bons resultats, a partir de l'anàlisi feta de les noves titulacions s'han proposat una sèrie de plans de millora. En particular, amb la finalitat de facilitar l'anivellació dels estudiants nouvinguts, s'han

posat en funcionament els Cursos Zero, en els quals ja s'han matriculat uns 300 estudiants.

Durant el curs acadèmic 2012-2013 la UIB impartirà 32 títols de grau, 35 de màster universitari, 28 programes de doctorat i 84 títols de formació contínua. Continuarem la trajectòria en anglès dels graus d'Administració d'Empreses i d'Economia i iniciarem la del grau de Turisme. Tot això en un any especialment complicat per a la nostra universitat, ja que es continua impartint el cinquè curs de llicenciatura mentre s'inicia per primera vegada el quart curs de grau, fet que pressuposa unes dificultats afegides de professorat i d'infraestructures.

S'incrementa el nombre de màsters que s'imparteixen en anglès amb la finalitat d'intensificar la internacionalització de la Universitat, especialment en el postgrau, objectiu al qual contribueixen els programes d'intercanvi impulsats des del Vicerectorat d'Internacionalització i Cooperació, i de manera molt important el 32% de doctorats d'excel·lència de la UIB, un percentatge superior a la mitjana de les universitats espanyoles, que és del 26%.

Mantenim també els estudis a les seues universitàries. En particular cal agrair l'ampliació de la Seu d'Eivissa i de Formentera amb el nou edifici de la Comandància, que sens dubte ens permetrà impartir el quart curs de grau amb les infraestructures adequades. Tenim com a objectiu iniciar les dobles titulacions en el curs 2013-2014, un cop finalitzada la implantació de la major part dels graus, i impulsar els màsters d'excel·lència en la propera convocatòria del Ministeri. Per dur-ho a terme és també imprescindible tenir els recursos i els espais adequats, i en aquest aspecte volem recordar la necessitat de l'edifici Interdepartamental II, que no s'ha pogut dur endavant pels problemes amb la planificació del campus, però em consta que puc comptar amb el Govern de les Illes Balears per realitzar-lo en el futur.

Tot plegat un esforç important que vull reconèixer a tots els membres de la comunitat universitària, al personal d'administració i serveis, al personal docent i investigador i als estudiants, tots ells són el principal valor de la nostra universitat, i per això des de la lleialtat i el coneixement que la situació econòmica és molt difícil, deman el diàleg i el compromís amb el Govern de la comunitat autònoma i amb el teixit econòmic i social per conservar el nostre bé més preuat, les persones formades. Ens cal poder incorporar al sistema universitari nous docents i investigadors que garanteixin el relleu generacional i facilitin també la incorporació a la nostra universitat del nou talent generat. Avui tenim la generació de joves més ben formada de la història, ho hem aconseguit amb l'esforç de tots, i no ens podem permetre el luxe de seguir-los exportant i deixar que se sentint part d'una generació perduda.

La incorporació al teixit productiu de nous doctors ha de donar un impuls a la innovació i a l'emprenedoria impulsant també la col·laboració pública-privada. Si bé no hi ha atur entre el col·lectiu dels doctors, no és menys cert que només el 15,7% treballa a les empreses, i d'aquest, només un 6% es dedica a la recerca, xifra que contrasta amb la del Regne Unit, que és del 41% o la dels EUA, que és del 45%. Millorar la innovació passa sens dubte per incorporar les persones més formades al teixit productiu, per això és important la incorporació d'empreses innovadores a l'escola de doctorat. Vull agrair en aquest punt el suport del Govern de les Illes Balears al programa Innocampus, que ens ha de permetre la construcció del centre de postgrau, així com la disponibilitat de l'Ajuntament de Palma per aprovar la planificació del campus. Gràcies també per la feina feta a tot el Vicerectorat d'Infraestructures i Medi Ambient, sense ells res de tot això no seria possible.

L'edifici de R+D del ParcBIT, per al qual ja disposam d'un conveni amb la Comunitat Autònoma, ens ha de permetre també intensificar l'atracció de talent que tímidament hem pogut mantenir mitjançant el programa d'enfortiment. Diversificar les fonts de finançament és un objectiu clau per a les universitats del segle XXI, segons la European University Association (EUA), la consecució del qual va lligada al grau d'autonomia universitària, que en el cas d'Espanya s'hauria d'incrementar, ja que només és del 55%, enfront, per exemple, del 89% de les universitats del Regne Unit. Una autonomia garantida per l'article 27 de la Constitució espanyola i en la qual no s'han de fer passes enrere, sinó endavant.

Mantenir i incrementar la nostra posició en els rànquings de recerca és un objectiu al qual no podem renunciar, però vull des d'aquí donar les gràcies a tota la comunitat universitària per l'esforç fet, per tal com a la ja històrica baixa dedicació a R+D+I de la nostra comunitat autònoma, s'afegeix ara la disminució del percentatge que hi dedica l'Administració central (un 22% l'any 2012) i les dificultats afegides de l'estratègia 2020 de la UE. Els nous fons FEDER del proper programa europeu estaran dedicats en un 60% a R+D i per poder-los executar el Govern de les Illes Balears ha de definir la seva estratègia intel·ligent,estic segura que es tindrà en compte que la UIB és el primer centre de recerca de la comunitat autònoma i, per tant, es potenciaran aquelles línies ja consolidades i reflectides en el projecte de Campus d'Excel·lència, així com el creixement d'altres de noves, especialment dels àmbits de les humanitats i les ciències socials. Només impulsant els grups i centres de recerca podrem apostar per la innovació i l'emprenedoria amb un impacte en el creixement del nostre entorn, perquè no hi ha una ciència bàsica i una ciència aplicada, sinó aplicacions de la ciència.

I és fent servir aquestes aplicacions que la UIB ha recorregut també un llarg camí en la innovació, actualment tenim una cartera de 48 patents, de les quals el 40% estan transferides a l'empresa. Malgrat que sempre es diu que a la Universitat cal incrementar la transferència, l'informe de la World Intellectual Property Organization (WIPO) posa en evidència que Espanya, amb un 16,3% de patents PCT, és el país que més patents transfereix des de la Universitat just després d'Irlanda, i la UIB està molt ben situada en el context nacional, ja que només necessita 22 investigadors per fer una patent, quan la mitjana nacional és de 39. Això també ha facilitat la creació d'empreses derivades o *spin-off*, que s'ha seguit incrementant els darrers anys. Si volem millorar els resultats de transferència i innovació, fa falta sens dubte un canvi de l'estructura del teixit productiu i una aposta clara pel capital risc.

Tot plegat, un grapat de xifres que posen en evidència l'eficàcia i l'eficiència de la nostra institució en el conjunt de les altres universitats. Una institució que estimam molt tots els que en formam part i que volem que sigui, ara més que mai, volguda i estimada pels nostres conciutadans. Agraïm l'esforç fet pel Govern de la comunitat autònoma amb l'aportació puntual de la transferència nominativa mensual, però també vull fer palès que la UIB ha fet molts sacrificis, no fa falta recordar el deute de 29 milions, en gran part heretat de l'anterior legislatura, que encara manté la Comunitat Autònoma amb la Universitat, degut a la manca de tresoreria. Aquest fet, juntament amb la impossibilitat de les universitats de participar en els crèdits ICO, fa molt difícil mantenir el funcionament normal de la institució. Vull agrair la comprensió de tothom i especialment la feina feta en condicions molt difícils del personal d'administració i serveis, que rep de manera molt directa les pressions, més que justificades, d'uns i altres. A això s'afegeixen les successives reduccions pressupostàries dels darrers tres anys, que arriben al 17% de la transferència nominativa, la impartició d'estudis sense finançament com el grau de Relacions Laborals, el màster de Formació de Professorat i

la pèrdua de poder adquisitiu dels membres de la comunitat universitària deguda a les mesures adoptades per l'Administració de l'Estat. Tot plegat, una situació en la qual es fa pràcticament impossible afrontar noves restriccions pressupostàries sense que perilli la continuïtat de la institució tal com la coneixem. De fet, si se'm permet, l'ase ja fa algun temps que treballa gairebé sense menjar, hauríem de procurar seguir-lo alimentant, si no volem que la cosa acabi malament.

Ara el nou marc normatiu ens obligarà a deixar programes en suspensió temporal i a modificar també puntualment l'acord normatiu d'activitat docent: som conscients que el context econòmic és advers, però pensam que ara més que mai cal apostar pel coneixement i considerar l'educació i la recerca una inversió rendible.

Convençuts que són les persones amb el màxim nivell de formació les que ens han de donar l'impuls per poder sortir de la crisi, seguirem lluitant per aconseguir una Universitat per a tothom que fomenti la cohesió social, que tingui un sistema de beques que garanteixi l'equitat. Una Universitat els graduats de la qual estiguin satisfets de la formació rebuda, que els faciliti l'ocupabilitat i la formació contínua. Una Universitat que, incrementant l'autonomia, pugui diversificar les seves fonts de finançament. Que fomenti una societat més participativa, plural i culturalment més rica. Una Universitat dipositària de la nostra identitat, de la nostra llengua, de la nostra cultura, dels valors de la pau i de la solidaritat entre els pobles, que sigui una finestra oberta al món, perquè el coneixement no entén de fronteres.

Sabem cap a on volem anar i només hi podem arribar apostant per la formació i el creixement. No renunciarem al paper que hi ha de representar la nostra universitat, i estam segurs de poder comptar amb tots vosaltres per aconseguir-ho.

Moltes gràcies